

OPISKELIJOIDEN KIUUSAAMISEN JA HÄIRINNÄN EHKÄISY- JA PUUTTUMISMALLI

Toimintamalli kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi ja
ongelmatilanteisiin puuttumisen tueksi

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
Hyväksytty rehtorin päätöksellä 27.6.2018.

SISÄLLYS

Johdanto	1
1 Kiusaaminen ja häirintä korkeakoulussa	2
2 Ennaltaehkäisevä toiminta	3
2.1 Yliopiston rooli.....	3
2.1.1 Toiminnan organisointi	3
2.1.2 Opetus ja ohjaus.....	3
2.2 Opiskelijatutortoiminta.....	3
2.3 Opiskelijajärjestöjen rooli	4
2.4 YTHS:n rooli	4
3 Kiusaamisen ja häirinnän tunnistaminen.....	5
3.1 Kiusaamisen ja häirinnän määrittely	5
3.2 Yliopiston rooli.....	6
3.3 YTHS:n rooli	7
3.4 Opiskelijoiden ja ainejärjestöjen rooli	7
3.5 Oppilaitospapin rooli	7
4 Kiusaamiseen ja häirintään puuttuminen	8
4.1 Puheeksiotto puuttumisen keinona	8
4.1.1 Opetus- ja ohjaushenkilökunta	8
4.1.2 Kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy- ja puuttumishenkilö.....	8
4.1.3 JYYn häirintäyhdyshenkilö	9
4.1.4 Opiskelijat ja opiskelijajärjestöt.....	9
4.1.5 Turvallisuuspäällikön rooli	9
4.1.6 Varhaisen tuen toimintamalli (henkilöstö)	10
4.2 Opetustilanteesta poistaminen puuttumisen keinona	10
5 Toiminta kiusaamisen ja häirinnän selvittämiseksi sekä ratkaisemiseksi	11
5.1 Toimintaohjeet opiskelijalle, jos hän kokee epäasiallista kohtelua	11
5.2 Toimintaohjeet henkilökunnalle, jos opiskelija kokee epäasiallista kohtelua.....	11
5.3 Sovittelu	12
5.4 Sovittelusopimus	13
6 Kiusaamisen ja häirinnän seuraamukset opiskelijalle	14

6.1	Opiskelutilanteesta poistaminen	14
6.2	Opiskelusta pidättäminen	14
6.3	Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen	14
7	Arkaluonteisen tiedon käsittely ja luottamuksellisuus	15
	Lähteet.....	16
	Liitteet.....	17
	Liite 1: OPETUSTILANTEESTA POISTAMINEN EPÄASIALLISTEN KÄYTÖKSEN TAKIA	17
	Liite 2: SOVITTELUSOPIMUS	18
	Liite 3: SOVITTELUN MUISTIO	20

JOHDANTO

Yliopiston tulee tarjota turvallinen opiskeluympäristö, jossa jokaisella on oikeus opiskella koke-matta häirintää, kiusaamista ja syrjintää (Yliopistolaki 41§). Jyväskylän yliopisto on yhteisö, jossa ei hyväksytä kiusaamista tai häirintää. Jyväskylän yliopiston eettisten periaatteiden (2012) mu-kaan ”Yliopisto ja yliopistoyhteisön jäsenet ovat sitoutuneet kohtelevaan jokaista yksilöä ja ryh-mää kunnioittavasti ja arvokkaasti sekä kielenkäytön että muun käyttäytymisen tasolla. Yli-opisto edistää monikulttuurisuutta eikä suvaitse syrjintää ja häirintää”.

Kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy- ja puuttumismallin tarkoituksena on antaa tietoa ennaltaeh-käisystä sekä ohjata yliopiston henkilökunnan ja opiskelijoiden toimintaa kiusaamistilanteisiin puuttumisessa. Kiusaamisella ja häirinnällä tarkoitetaan tässä toimintamallissa, että se on toistu-vaa ja systemaattista kielteistä kohtelua, loukkaamista, alistamista ja mitätöintiä. On myös tärkeä ottaa huomioon, että kiusaaminen ja häirintä koetaan yksilöllisesti ja kyse on subjektiivisesta ko-kemuksesta. Kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy- ja puuttumismallia sovelletaan kaikkiin Jyväskylän yliopistossa perus- ja/tai jatkotutkintoa suorittaviin opiskelijoihin sekä vaihto-opiskelijoi-hin. Lisäksi toimintamalli koskee perustutkinto-opiskelijoille opetusta tarjoavia yliopiston eril-lislaitoksia. Tilanteissa, joissa opiskelija tai henkilökunnan edustaja kokee opiskelijan käytöksen epäasialliseksi, toimitaan tämän kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy- ja puuttumismallin mukai-sesti. Tilanteissa, joissa opiskelija tai henkilökuntaan kuuluva kokee henkilökunnan edustajan käytöksen epäasialliseksi, toimitaan yliopiston varhaisen tuen mallin mukaisesti.

Toimintamallin tavoitteena on

- ehkäistä ennalta kiusaamista ja häirintää
- helpottaa puuttumista opiskelijan kiusaamiseen ja häirintään
- yhtenäistää asian käsittelyä
- edistää opiskelukykyä,
- edistää opiskelijoiden terveyttä ja hyvinvointia.

Toimintamalli on laadittu yhteistyössä Jyväskylän yliopiston asiantuntijoiden, Jyväskylän yli-opiston ylioppilaskunnan (JYY) ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS) kanssa. Kiusaa-misen ja häirinnän ehkäisy- ja puuttumismallin lähtökohtana on käytetty korkeakouluopiskeli-joita käsitteleviä tutkimuksia. Toimintamallia toteutetaan vaiheittain, ja sen tavoitteena on sank-tioiden sijaan korostaa ennaltaehkäisyä, tunnistamista, ohjausta ja varhaista puuttumista. Tähän tarvitaan kaikkien toimijoiden aktiivista roolia ja yhteistyötä. Kiusaamisen ja häirinnän eh-käisyssä ja hallinnassa on tärkeää, että eri toimijoiden roolit ja vastuut ovat kaikille selkeät. Kai-kissa yhteyksissä on pidettävä huolta siitä, ettei asianosaisten oikeusturvaa loukata.

Jyväskylän yliopistossa opiskelijoiden kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy- ja puuttumismallin yl-läpitämisestä ja kehittämisestä vastaa koulutuspalvelut. Jyväskylän yliopistoon on nimetty kou-lutuspalveluista opiskelijoiden kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyn ja puuttumisen yhdyshenkilö. Sen lisäksi Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnassa kaksi omaa häirintäyhdyshenkilöä.

1 KUSAAMINEN JA HÄIRINTÄ KORKEAKOULUSSA

Korkeakoulussa kiusaamiseksi määritellään se, kun henkilö joutuu toistuvan loukkaamisen, vahingoittamisen ja/tai syrjimyksen kohteeksi yhden tai useamman henkilön taholta pystymättä vaikuttamaan tilanteeseen (Kunttu, Pesonen & Saari 2017). Kiusaaminen on vakava sosiaalinen konfliktitilanne, joka lisää kiusatun stressiä ja heikentää hyvinvointia. Tutkimukset osoittavat, että korkeakoulukiusaamisella on negatiivinen yhteys opiskelijan opiskeluyhteisöön kiinnittymiseen ja opiskelijan opinnoissa jaksamiseen sekä tyytyväisyyteen alan valinnasta (Kunttu & Pesonen 2013; Saarinen 2016). Kiusaamisen ajatellaan usein lukeutuvan häirintään. Häirintä on kielletty yhdenvertaisuuslaissa ja tasa-arvolaissa. Pyykösen (2017) määritelmää mukaillen häirintää on, kun yhteisön jäsen on jatkuvan ja tarkoituksellisen, kielteisen, loukkaavan tai alistavan käytöksen kohteena ja ajautuu puolustuskyvyttömään asemaan tai häneen kohdistuu kielteisiä seuraamuksia ja tästä aiheutuu tai voi aiheutua vaaraa tai haittaa hänen terveydelleen.

Kotimaisissa ja kansainvälisissä tutkimuksissa on todettu, että korkeakoulussa tapahtuva kiusaaminen on yleisimmin epäsuoraa, esimerkiksi selän takana puhumista, juoruilua tai yhteisöstä eristämistä. Tyypillisimmin kiusaaminen on ollut opiskelijan jättämisessä ryhmän ulkopuolelle, jolloin opiskelijaa ei esimerkiksi kutsuttu yhteisiin tapahtumiin tai otettu huomioon ryhmätöitä tai projekteja tehdessä. Kiusaajina ovat olleet usein toiset opiskelijat, mutta myös henkilökunnan eriarvoinen kohtelu, opintoihin liittyvä perusteeton arvostelu ja vähättely opiskelijoita kohtaan on nostettu esille tutkimuksissa (Giovalias & Malikiosi-Loizos 2016, 139; Sinkkonen, Puhakka & Meriläinen 2014, 158-159; Kunttu, Pesonen & Saari 2017, 81). Korkeakouluopiskelijoiden kiusaamista on kartoitettu osana korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimusta vuodesta 2008 alkaen. Tutkimukseen vastanneista lähes puolet (48 %) oli kokenut kiusaamista koulu- ja opiskeluaikanaan. Viidesosaa vastaajista oli kiusattu useiden vuosien ajan (Kunttu & Pesonen 2013, 90). Korkeakouluopintojen aikana muiden opiskelijoiden kiusaamisen kohteena koki olleensa 7,5 % opiskelijoista ja henkilökunnan kiusaamisen kohteena 5,8 (Kunttu, Pesonen & Saari 2017, 80-81).

Kiusaamiseen liittyviä asenteita ja kokemuksia kartoittava kysely Jyväskylän yliopiston opiskelijoille toteutettiin vuonna 2016. Vastaajista 27 % oli havainnut kiusaamista yliopistolla ja lisäksi 16 % oli kuullut kiusaamistapauksista yliopistolla. Yli 60 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että kiusaamisesta tulisi puhua enemmän ja yli 60 prosenttia myös koki, ettei kiusaamiseen puuttumiseen ole tarjolla riittävästi apua. Kyselyyn vastanneiden määrä ei ole kovin suuri. Vastaajia kyselyyn oli 286 opiskelijaa kaikista tiedekunnista. Vastaajista 74 % oli naisia, hieman yli puolet olivat 19-23-vuotiaita ja yli 90 prosenttia alle 30-vuotiaita.

Tasa-arvotoimikunta kokoaa vuosittain määrällisen tiedon häirintätapauksista työsuojeluvaltuutetuilta ja varavaltuutetuilta sekä ylioppilaskunnan häirintäyhdyshenkilöiltä ja raportoi tiedot yliopiston johdolle. Lisäksi tasa-arvotoimikunta ja ylioppilaskunta keräävät tietoa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyillä, joissa tiedustellaan myös kokemuksia ja havaintoja häirinnästä ja syrjinnästä eri perusteilla. Näin saadun tiedon perusteella tapausten määrä suhteessa yhteisön kokoon on vähäinen, mutta siihen suhtaudutaan vakavasti.

2 ENNALTAEHKÄISEVÄ TOIMINTA

Kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyssä yliopistolla on tärkeä rooli, jotta saadaan opintojen alusta asti luotua yhteisöllistä ilmapiiriä. Jo tiedon tarjoaminen kiusaamisen ja häirinnän merkityksestä opiskelijan hyvinvointiin voi helpottaa opiskelijoita hakemaan apua sekä käsittelemään mahdollisia traumaattisia kokemuksia. Kiusaaminen on haitallista yksilön hyvinvoinnille, mutta voi myös vaikuttaa negatiivisesti koko yhteisöön, jossa kiusaamista tai häirintää esiintyy (Pörhölä 2011).

2.1 Yliopiston rooli

Yliopistolain 41§ mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Jyväskylän yliopisto edistää hyvinvoivaa opiskeluyhteisöä ja opiskelijoiden vastuullista suhtautumista turvallisen yhteisön luomiseen. Kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy- ja puuttumismallista tiedotetaan opiskelijoille joka syyslukukausi, uusille opiskelijoille opintojen alkuorientaatioissa sekä soveltuvin osin kiusaamista käsitellään esimerkiksi opetuksen yhteydessä ja HYVY001-kurssilla.

2.1.1 Toiminnan organisointi

Jyväskylän yliopistossa opiskelijoiden kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy- ja puuttumismallin ylläpitämisestä ja kehittämisestä vastaa koulutuspalvelut. Toiminnan osana yliopistolla on nimetty kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyn ja puuttumisen yhdyshenkilö. Sen lisäksi Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta huolehtii ainejärjestöjen ja tutoreiden kouluttamisesta sekä häirintäyhdyshenkilötoiminnasta.

2.1.2 Opetus ja ohjaus

Opetus- ja ohjaushenkilöstö ehkäisee kiusaamista ja häirintää omalla esimerkillään, kehittämällä osaamistaan kiusaamisen ja häirinnän tunnistamiseksi ja kertomalla, että yliopistossa ei hyväksytä kiusaamista tai häirintää missään muodossa. On tärkeää, että opetus- ja ohjaushenkilöstö tekee opiskelijoille tutuiksi yhteisesti sovitut käytännöt sekä puuttuu havaittuun epäasialliseen käytökseen. Opetus- ja ohjaushenkilöstön pedagoginen osaaminen, opiskelijoiden ryhmäytymisen ja vuorovaikutuksellisuuden edistäminen auttavat luomaan jokaista yksilöä arvostavaa ilmapiiriä ja vähentämään kiusaamista sekä häirintää. Opetus- ja ohjaushenkilöstö edistävät yhteisöllisyyttä ja yhteistyötä tieteenalasta riippumatta.

2.2 Opiskelijatutortoiminta

Opintojen alkaessa jokaiselle opiskelijaryhmälle nimetään opiskelijatutor. Opiskelijatutorit opastavat, ohjaavat ja tukevat opiskelijaa uudessa elämänvaiheessa. He ovat oppiaineiden valitsemaa vertaisohjaajia, jotka ylioppilaskunta kouluttaa tehtävään. Opiskelijatutoreiden järjestämissä tilaisuuksissa tulee ottaa huomioon, että jokaista kohdellaan yhdenvertaisesti eikä ketään syrjitä, kiusata tai häiritä.

Tutorkoulutuksissa sekä keväällä että syksyllä käsitellään tutorin roolia kiusaamisen ja häirinnän ennaltaehkäisyssä etenkin ryhmänohjauskeinojen kautta. Koulutuksissa tulee edistää tutoreiden vuorovaikutustaitoja ja tarjota tutoreille työvälineitä toimivien tutorryhmien luomiseen,

ylläpitämiseen ja varmistaa, että kaikilla opiskelijoilla on yhtäläiset mahdollisuudet osallistua ryhmätoimintaan. Tutoreilla on tärkeä tehtävä ryhmän vuorovaikutustaitojen vahvistamisessa ja ihmisten erilaisuuden tunnistamisessa sekä asiattomaan vitsailuun puuttumisessa ja väärinkäsitysten ratkaisemisessa.

2.3 Opiskelijajärjestöjen rooli

JYY toimii hyvänä esimerkkinä kaikille opiskelijoille ja muille opiskelijajärjestöille kiusaamista ja häirintää ennaltaehkäisevänä ja siihen puuttuvana toimijana. JYYn tehtävänä on lisätä tietoisuutta yliopistossa tapahtuvasta kiusaamisesta ja häirinnästä sekä lisätä keskustelulla opiskelijoiden valmiuksia ehkäistä, tunnistaa kiusaamista ja puuttua kiusaamiseen ja häirintään.

Ainejärjestöt toimivat hyvänä esimerkkinä jäsenistölleen ottamalla kaikki tasavertaisesti mukaan toimintaansa sekä edistämällä opiskelijoiden yhdenvertaista kohtelua. Järjestöillä on tärkeä rooli erityisesti kiusaamisen ja häirinnän ennaltaehkäisyssä. Opiskelijoiden kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyn ja puuttumisen yhdyshenkilö ja JYYn häirintäyhdyshenkilö käyvät ainejärjestöjen edustajien kanssa keskustelua turvallisesta opiskeluympäristöstä yliopiston opiskelijatoiminnassa.

2.4 YTHS:n rooli

Tietoa korkeakouluopiskelijoiden kiusaamis- ja häirintäkokemuksista kerätään valtakunnallisella opiskelijoiden terveyskyselyllä neljän vuoden välein. YTHS antaa yliopistolle ja tiedekunnille palautteen opiskelijakyselyn tuloksista. Lisäksi YTHS antaa yliopistolle tiedekunnittain palautetta ensimmäisen vuoden opiskelijoiden kokemasta kiusaamisesta ja hyvinvoinnista Sähköisen terveyskyselyn (Sätky) tulosten perusteella. Tähän liittyviä tapaamisia järjestetään YTHS:n terveydenhoitajan ja tiedekuntien kesken joka lukukausi.

3 KUSAAMISEN JA HÄIRINNÄN TUNNISTAMINEN

Toimintamallin tarkoituksena on huomioida yksilölliset eroavaisuudet kiusaamisen kokemuk-
sessa. On tärkeää, ettei kenenkään subjektiivista kokemusta kiusaamisesta vähätellä, mutta ke-
tään ei myöskään tuomita kiusaajaksi kevein perustein. Tarkoituksena on ennaltaehkäistä vää-
rinkäsityksiä ja edesauttaa omien kokemusten esille tuomista. Kiusaamisen tunnistamista voi
häiritä usean eri käsitteen käyttö samasta asiasta. Käsitteinä ovat esimerkiksi henkinen väkivalta,
kiusaaminen, häirintä ja epäasiallinen kohtelu. Arjessa näillä sanoilla tarkoitetaan yleensä samaa
asiaa. On tärkeää, että yliopistolla lisätään tietoutta korkeakoulukiusaamisesta, jotta tapausten
tunnistaminen helpottuu.

3.1 Kiusaamisen ja häirinnän määrittely

Kiusaamisella tarkoitetaan sitä, että henkilö joutuu toistuvan loukkaamisen, vahingoittamisen
ja/tai syrjimyksen kohteeksi yhden tai useamman henkilön taholta pystymättä vaikuttamaan saa-
maansa kohteluun (Kunttu, Pesonen & Saari 2017). Kotimaisissa ja kansainvälisissä tutkimuk-
sissa on todettu, että korkeakoulussa tapahtuva kiusaaminen on useimmiten epäsuoraa selän
takana puhumista, juoruilua tai yhteisöstä eristämistä (Sinkkonen, Puhakka & Meriläinen 2014,
158-159). Yleisintä on opintoihin liittyvä perusteeton arvostelu, vähättely ja nolaaminen. Toiseksi
yleisintä on sanallinen hyökkääminen eli suorasukainen solvaaminen, haukkuminen tai nimit-
tely, jopa uhkailu. Seuraavaksi tulevat henkilökohtaisiin ominaisuuksiin, kuten sukupuoleen, ul-
konäköön tai etniseen taustaan perustuva haukkuminen sekä syrjiminen ja muu sosiaalisten suh-
teiden vahingoittaminen. Suora fyysinen kiusaaminen on harvinaisempaa ja samoin teknologia-
välitteinen kiusaaminen kuin muilla koulutusasteilla (Pörhölä 2016; Kunttu, Pesonen & Saari
2017, 80-81).

Kiusaaminen saattaa ilmetä opiskelijalla

- ahdistuneisuutena
- haluttomuutena osallistua opintoihin ja opintojen viivästymiseen
- väsymyksenä
- riittämättömyyden tunteina
- opiskeluun liittyvänä stressinä
- jännittämisenä
- sosiaalisen tuen puutteena
- vaikeuksina luoda vuorovaikutussuhteita
- syrjäytymisenä opinnoista

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014, 14 §) mukaan henkilön ihmisarvoa tarkoituksellisesti tai tosi-
asiallisesti loukkaava käyttäytyminen on häirintää, jos se liittyy henkilöön liittyvään syyhyn (ikä,
alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, poliittisen toiminta, ammattiyhdis-
tystoiminta, perhesuhteet, terveydentila, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen) ja käyt-
tämällä luodaan mainitun syyn vuoksi henkilöä halventava, nöyryyttävä tai häntä kohtaan
uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri.

Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä ovat tasa-arvolain mukaan syrjintää. Seksuaalisissa ja sukupuoleen perustuvissa häirintätapauksissa häirinnän kohde arvioi aina itse, onko kyse häirinnästä. Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. Seksuaalista häirintää voi tapahtua mitä tahansa sukupuolta olevien henkilöiden välillä.

Seksuaalinen häirintä voi ilmetä esimerkiksi seuraavasti:

- Sukupuolisesti vihjailevat eleet tai ilmeet
- Härskit puheet, kaksimieliset vitsit sekä vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat huomautukset tai kysymykset
- Seksuaalisesti värittyneet aineistot, viestit tai puhelut
- Fyysinen koskettelu; kouriminen, kiinni painautuminen
- Sukupuoliyhteyttä tai muuta sukupuolista kanssakäymistä koskevat ehdotukset tai vaatimukset
- Merkitsevää tuijottamista
- Pornokuvien esille laittaminen

Sukupuoleen perustuvalla häirinnällä tarkoitetaan henkilön sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvää ei-toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan tämän henkistä tai fyysistä koskemattomuutta ja jolla luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Sukupuoleen perustuva häirintä voi ilmetä esimerkiksi seuraavasti:

- Sukupuolta koskevana halventavana puheena, esimerkiksi: ”tyypillistä, että te miehet...”, ”transihmiset ovat aina...” tai ”naisista kun ei ikinä tiedä...”
- Sukupuolen alentamisena esimerkiksi kieltäytymällä yhteistyöstä jonkun kanssa tämän sukupuolen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmauksen takia
- Työpaikka- tai koulukiusaamisena silloin, kun kyse on henkilön sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuoleen ilmaukseen kohdistuvasta puheesta ja toiminnasta, jonka kiusattu kokee yhteisöstä eristäväksi

(Fibs & Ekvalita 2018)

3.2 Yliopiston rooli

Kiusaaminen ja häirintä on monimuotoista ja tekojen kokeminen kiusaamiseksi tai häirinnäksi on yksilöllistä. Siksi kiusaamisen ja häirinnän tunnistaminen opetus- ja opiskelutilanteissa voi olla haastavaa. Jos henkilökunta havaitsee opiskelijaan kohdistuvaa mahdollista kiusaamista, asia otetaan mahdollisimman pian puheeksi asianosaisten kanssa (ks. luku 4.1).

Jokaisella opiskelijalla on opintojen alkuvaiheessa nimetty ryhmänohjaaja. Ryhmänohjaaja tukee opiskelijaa opintojen etenemiseen liittyvissä kysymyksissä ja ohjaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPS) tekemisessä. Opiskelijan jaksamiseen, hyvinvointiin ja kiusaamiseen liittyvät kysymykset voivat nousta esille yksilö- ja ryhmäohjauksen yhteydessä. Yliopisto huolehtii

riittävästä koulutuksesta ja tuesta, jotta opintojen ohjaajat voivat tukea ja edistää opiskelijan hyvinvointia tällaisissa tilanteissa.

Jyväskylän yliopiston jokaisessa yksikössä toimii hyvis eli opiskelijoiden hyvinvointineuvoja. Opiskelija voi halutessaan hakea tukea ja keskusteluapua kiusaamiseen ja häirintään liittyvissä asioissa oman yksikkönsä hyväkseltä.

3.3 YTHS:n rooli

YTHS:n työntekijät keskustelevat vastaanottokäynneillä ja terveystarkastuksissa esille tulevista kiusaamis- ja häirintäkokemuksista ja niiden vaikutuksista terveydentilaan ja opiskelukykyyn. Opiskelijoiden terveydentilaa, elämäntilannetta ja mm. kiusaamiskokemuksia kartoitetaan ensimmäisenä opiskeluvuonna opiskelijalle suunnatulla sähköisellä terveystarkastuksella. Mikäli kyselyn tuloksissa tulee esille huolenaiheita, terveydenhoitaja kutsuu opiskelijan terveystapaamiseen, jossa opiskelijan tilannetta kartoitetaan tarkemmin. Tarvittaessa terveydenhoitaja ohjaa opiskelijan yliopiston kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyn ja puuttumisen yhdyshenkilölle.

3.4 Opiskelijoiden ja ainejärjestöjen rooli

Yksittäisillä opiskelijoilla ja opiskelijajärjestöillä on keskeinen rooli kiusaamisen ja häirinnän tunnistamisessa. Jokainen yhteisön jäsen on osaltaan vastuussa turvallisen, hyvinvointia edistävän ympäristön luomisesta kaikille. Todennäköisesti opiskelijatoverit havaitsevat ja kuulevat muita tahoja helpommin ja varhaisemmin kiusaamiseen ja häirintään liittyviä ongelmia. Opiskelijajärjestön vastuuna on toimia ensisijaisesti yhteytenä, tiedonvälittäjänä sekä ennaltaehkäisevänä toimijana. Opiskelijajärjestöt nimeävät hallituksestaan yhdenvertaisuusvastaava, johon opiskelija voi olla yhteydessä kiusaamis- ja häirintätapauksia epäillessään tai kokiessaan.

Kiusaamista tai häirintää huomattaessaan tai epäillessään opiskelijan tulisi viipymättä olla yhteydessä opiskelijayhteisön hyvinvointiasioista vastaaviin henkilöihin:

- Opiskelijoiden kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyn ja puuttumisen yhdyshenkilöön
- JYYn häirintäyhdyshenkilöön
- Opiskelijajärjestön nimeämään yhdyshenkilöön

3.5 Oppilaitospapin rooli

Opiskelija voi keskustella oppilaitospapin kanssa mieltä painavista asioista. Mieltä painavien asioiden takaa voi paljastua kiusaamis- tai häirintäkokemuksia, jotka nousevat pintaan keskustelussa. Mahdollisuus käsitellä kiusaamisen tai häirinnän kokemuksia lisää ymmärrystä, tunnistamista ja uhriutumisen kierre heikkenee. Edustamalla kiusaamisen ja häirinnän vastaisia arvoja oppilaitospappi vahvistaa ihmisen arvoa ja toisen kunnioittamisen periaatteita.

4 KIUZAAMISEEN JA HÄIRINTÄÄN PUUTTUMINEN

Yliopisto puuttuu opiskelijan epäasialliseen käytökseen yliopistolain mukaisesti. Opiskelijan epäasialliseksi käytökseksi muun muassa katsotaan opetuksen häiritseminen, väkivaltainen, uhkaava tai vilpillinen käytös, kiusaaminen tai häirintä.

Tasa-arvolaki kieltää seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan häirinnän oppilaitoksissa. Oppilaitoksen tai muun yhteisön vastuu alkaa kuitenkin vasta, kun häirintä on saatettu sen vastuullisen edustajan tietoon. Oppilaitos tai yhteisö on tällöin velvollinen ryhtymään toimenpiteisiin häirinnän poistamiseksi. Menettely on kiellettyä syrjintää, mikäli oppilaitos tai yhteisö ei tällöin ryhdy käytettävissä oleviin toimiin estääkseen häirinnän jatkumisen. (tasa-arvo.fi/hairinta-oppilaitoksissa).

4.1 Puheeksiotto puuttumisen keinona

Kiusaamiseen ja häirintään pitää puuttua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, sillä tällä voidaan tehokkaasti vähentää ongelmien etenemistä ja mahdollista syrjäytymistä. Kun havaitsee kiusaamista tai häirintää, tämä on otettava puheeksi välittömästi asianosaisten kanssa. Yliopisto tarjoaa tukea ja koulutusta kiusaamisen ja häirinnän puheeksiottoon, joka lisää yhteisön jäsenten kynnystä ottaa epäasiallinen kohtelu esille.

4.1.1 Opetus- ja ohjaushenkilökunta

Jos opetus- tai ohjaushenkilökunta havaitsee opiskelijaan kohdistuvaa mahdollista kiusaamista tai häirintää, asia on syytä ottaa puheeksi välittömästi kaikkien osapuolten kanssa.

Puheeksiotto on avoimessa ilmapiirissä tapahtuva keskustelu, jossa kiusaamisen ja häirinnän arkaluontoisuus on otettava huomioon. Puheeksiotto tehdään aina ensin kahden kesken kaikkien osapuolten kohdalla. Keskustelu itsessään toimii varhaisena puuttumisena, mutta tilanne on syytä arvioida uudelleen esimerkiksi muutaman kuukauden kuluttua. Asian käsittelemisen tueksi voidaan yleisesti keskustella opiskelijan kiusaamisesta tai häirinnästä ryhmätilanteissa, joissa käsitellään yhteisiä pelisääntöjä turvallisen opiskeluympäristön saavuttamiseksi. Keskustelujen tarkoituksena on ilmaista huoli yhteisten sääntöjen rikkomisesta ja sen vaikutuksista kiusatun opintoihin ja hyvinvointiin. Jyväskylän yliopiston kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyn ja puuttumisen yhdyshenkilöltä tai Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan häirintäyhdyshenkilöltä saa myös neuvoja ja tukea puheeksioton toteuttamiseen ja käsittelyyn.

Puuttumisen tavoitteena on välttää kiusaaminen ja häirintä sekä tukea opiskelijoita opinnoissaan. Kaikissa yhteyksissä pidetään huolta, ettei asianosaisten oikeusturvaa loukata. Keskustelut opiskelijan kiusaamis- ja häirintäkokemuksista ovat luottamuksellisia.

4.1.2 Kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy- ja puuttumishenkilö

Opetus- ja ohjaushenkilökunta tai opiskelija voi ottaa yhteyttä Jyväskylän yliopiston kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyn ja puuttumisen yhdyshenkilöön, mikäli havaitsee kiusaamista tai häirintää ja toivoo neuvoja ja tukea siihen, miten ottaa kiusaaminen tai häirintä puheeksi kiusatun ja kiusaajan/kiusaajien kanssa.

Yhdyshenkilö toimii yhteyshenkilönä yliopiston eri yksiköiden, YTHS:n ja JYYn välillä. Lisäksi yhdyshenkilön tehtävänä on huolehtia opiskelijan/opiskelijoiden kuulemisesta, kun tieto mahdollisesta kiusaamisesta tai häirinnästä tulee. Yhdyshenkilö myös koordinoi ja osallistuu yliopiston edustajana kiusaamisen tai häirinnän sovitteluun, jos sellainen koetaan tarpeellisenä (katso luku 5.3).

4.1.3 JYYn häirintäyhdyshenkilö

Ylioppilaskunnassa toimii kaksi häirintäyhdyshenkilöä, joiden puoleen opiskelijat voivat kääntyä kokiessaan kiusaamista, häirintää tai epäasiallista kohtelua yliopistoyhteisössä. Keskustelut ylioppilaskunnan yhteyshenkilöiden kanssa ovat ehdottoman luottamuksellisia. Häirintäyhdyshenkilöillä on merkittävä rooli sekä kiusaamisen tunnistamisessa että siihen puuttumisessa. Opiskelijan voi olla helpompi kääntyä puolueettoman toimihenkilön puoleen kuin hakea tukea lähiyhteisöstään. Häirintäyhdyshenkilö pyrkii opiskelijalta saamiensa tietojen pohjalta selvittämään tilannetta, ottamaan yhteyden tarvittaviin henkilöihin sekä ohjaamaan asian tarvittaessa käsiteltäväksi sovitteluun. Kaikki toimenpiteet tapahtuvat ainoastaan kiusatun/häirityn näin toivoessa.

4.1.4 Opiskelijat ja opiskelijajärjestöt

Puheeksiottajana voi toimia myös toinen opiskelija. Jos havaitsee kiusaamista tai häirintää, se tulisi ottaa puheeksi kaikkien osapuolten kanssa mahdollisimman pian. Tärkeää puheeksiotossa on antaa palautetta opiskelukaverille siitä, että kiusaamista ja häirintää ei yliopistossa hyväksytä ja siihen puututaan. Välinpitämättömyys tai osallistuminen tiedostamatta tilanteen vakavuutta edistää kiusaamisen tai häirinnän jatkumista. Neuvoa ja tukea puheeksiottoon saa Jyväskylän yliopiston kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyn ja puuttumisen yhdyshenkilöltä tai Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan häirintäyhdyshenkilöltä. Jos opiskelija kokee epävarmuutta sopivasta puuttumistavasta, voi tilanteen siirtää kokonaan selvitettäväksi edellämainituille yhdyshenkilöille.

Opiskelijajärjestön toiminnassa havaittu kiusaaminen tai häirintä tulee ottaa puheeksi opiskelijajärjestön hallituksen edustajan (ensisijaisesti sosiaalipoliittinen vastaava) toimesta luottamuksellisessa kahdenkeskisessä keskustelussa. Jos ongelmakäyttäytyminen jatkuu kiusaajien toimesta voi hallitus antaa kiusaajalle huomautuksen tai porttikiellon opiskelijajärjestöjen tapahtumiin ja tilaisuuksiin. Sen lisäksi ainejärjestön sosiaalipoliittinen vastaava voi siirtää asian kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen yhdyshenkilön tai Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan häirintäyhdyshenkilön ratkaistavaksi. Edellä mainittuihin yhdyshenkilöihin voi olla suoraan yhteydessä myös siinä tapauksessa, jos kiusaajaksi koetaan ainejärjestön hallitus tai sen jäsen.

4.1.5 Turvallisuuspäällikön rooli

Turvallisuuspäällikkö vastaa yliopiston kokonaisturvallisuuden suunnittelusta, kehittämisestä, ohjaamisesta, operatiivisesta johtamisesta ja raportoinnista. Turvallisuuspäällikkö voi auttaa ja neuvoa opiskelijaa sekä konsultoida yliopiston henkilökuntaa erityisesti vakavissa ongelmatilanteissa, jotka ovat kehittymässä tai kehittyneet sellaisiksi, että tilanteisiin liittyy rikoksen tunnusmerkkejä. Yliopiston turvallisuustoiminnan ensisijaisena tavoitteena on ennaltaehkäistä onnettomuus- ja vaaratilanteita, joten mikäli opiskelijan tiedossa on yliopiston toiminnan turvalli-

suutta vaarantavia tekijöitä, turvallisuuspäällikköön voi ottaa yhteyttä luottamuksellisesti. Mikäli yhteydenottoon liittyy salassa pidettävän tiedon käsittelyä, on paras sopia henkilökohtainen tapaaminen. On muistettava, että asianomistajarikoksissa yliopisto ei voi tehdä rikosilmoitusta rikoksen kohteeksi joutuneen henkilön puolesta, vaan siitä päättää aina henkilö itse. Asianomistajarikoksia ovat esimerkiksi lievä pahoinpitely, laiton uhkaus ja yksityisyyden- ja kunnianloukkauksrikos.

4.1.6 Varhaisen tuen toimintamalli (henkilöstö)

Jos henkilöstöön kuuluva tai opiskelija kokee epäasiallista kohtelua henkilöstön taholta, niin silloin toimitaan yliopiston varhaisen tuen toimintamallin mukaisesti. Lisätietoa saa yksikön esimiehiltä, työsuojeluvaltuutetulta - ja päälliköltä sekä HR:n vartu-yhteyshenkilöiltä.

(https://uno.jyu.fi/fi/ohjekeskus/tyoterveys-ja-hyvinvointi/varhainen-tuki/varhaisen_tuen_toimintamalli#autotoc-item-autotoc-3).

4.2 Opetustilanteesta poistaminen puuttumisen keinona

Yliopistolain 41 §:n mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Yliopistolain 45 §:n mukaan opetusta häiritsevä, väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvä tai toisen henkeä tai terveyttä vaarantava opiskelija voidaan määrätä poistumaan tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka yliopiston järjestämästä tilaisuudesta. Mikäli opetustilanteesta tai tilaisuudesta poistaminen on johtunut kiusaamisesta, suositellaan, että sen yhteydessä tai mahdollisimman pian sen jälkeen asia otetaan puheeksi. Opetuksesta poistamiset kirjataan (liite 1) ja toimitetaan kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen yhdyshenkilölle.

Jos opiskelija kokee tulleen poistetuksi opetuksesta väärin perustein, hänellä on mahdollisuus pyytää oikaisua. Selvitys ja oikaisupyyntö toimitetaan kyseisen poistamisen suorittaneelle henkilölle.

5 TOIMINTA KIUSAAMISEN JA HÄIRINNÄN SELVITTÄMISEKSI SEKÄ RATKAISEMISEKSI

5.1 Toimintaohjeet opiskelijalle, jos hän kokee epäasiallista kohtelua

1. KIELTO: Jos opiskelija kokee epäasiallista käytöstä, opiskelija voi ilmoittaa kiusaajalle tai häiritsijälle heti, ettei hän hyväksy tämän toimintaa ja pyytää tätä lopettamaan. Kyse saattaa olla siitä, että kiusaaja/häiritsijä itse ei ymmärrä toimivansa loukkaavasti.
2. YHTEYDENOTTO: Jos epäasiallinen käytös tai ristiriidat jatkuvat, opiskelija voi ottaa yhteyttä oman yksikkönsä hyvikseen tilanteen ratkaisemiseksi. Hyvis voi tarvittaessa pyytää kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyn ja puuttumisen yhdyshenkilöltä apua. Vaihtoehtoisesti opiskelija voi ottaa yhteyttä ylioppilaskunnan häirintäyhdyshenkilöön. Opiskelijan kannattaa kirjata ylös mitä tapahtui, milloin ja ketkä olivat tilanteessa läsnä. Myös mahdolliset sähköpostit tai muut viestit kannattaa säilyttää. Dokumentointi mahdollistaa asian selvittämisen.
3. KUULEMINEN: Jos opiskelija kokee epäasiallista käytöstä opettajan tai muun henkilökuntaan kuuluvan osalta, opiskelija voi ottaa yhteyttä oman yksikkönsä hyvikseen tilanteen ratkaisemiseksi. Hyvis voi tarvittaessa pyytää kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyn ja puuttumisen yhdyshenkilöltä apua. Vaihtoehtoisesti opiskelija voi ottaa yhteyttä ylioppilaskunnan häirintäyhdyshenkilöön. Jos kysymyksessä on opettajaan tai muuhun henkilökuntaan kuuluvaan henkilöön kohdistuva epäily epäasiallisesta kohtelusta tai häirinnästä, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyn ja puuttumisen yhdyshenkilö sopii selvittämistä HR:n kanssa (varhaisen tuen malli).
4. SOVITTELU: Kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyn ja puuttumisen yhdyshenkilö kuulee tarpeen mukaan osapuolia ja informoi heitä asian etenemisestä ja selvityksen lopputuloksesta. Yhdyshenkilö voi järjestää tarvittaessa sovittelun osapuolten kesken (ks. kohta 5.3.).
5. OMASTA JAKSAMISESTA HUOLEHTIMINEN: Varmista, että voit keskustella tapahtuneesta ja sen herättämistä tunteista luotettavan tahon kanssa. Tällaisia tahoja ovat esimerkiksi ystävät ja perheenjäsenet, hyvikset, YTHS, oppilaitospappi, JYYn häirintäyhdyshenkilöt, Kriisikeskus Mobilen puhelinpäivystys ja seksuaalisen häirinnän kohdalla Raiskauskriisikeskus Tukinaisen päivystyspuhelin.

5.2 Toimintaohjeet henkilökunnalle, jos opiskelija kokee epäasiallista kohtelua

1. Jos henkilökunnan jäsen huomaa tai kuulee, että opiskelija kokee epäasiallista käytöstä, voi hän ilmoittaa kiusaajalle tai häiritsijälle heti, ettei toimintaa hyväksytä ja pyytää tätä lopettamaan. Kyse saattaa olla siitä, että kiusaaja/häiritsijä itse ei ymmärrä toimivansa loukkaavasti.
2. Jos epäasiallinen käytös tai ristiriidat jatkuvat, henkilökunnan jäsen voi kehottaa opiskelijaa ottamaan yhteyttä Jyväskylän yliopiston kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyn ja puuttumisen yhdyshenkilöön. Henkilökunnan jäsenen kannattaa kehottaa opiskelijaa myös dokumentoimaan tapahtunut mahdollisimman tarkasti. Henkilökunnan jäsenen kannattaa myös varmistaa, että opiskelijat tietävät mihin voivat ottaa yhteyttä mikäli asia painaa

mieltä. Tällaisia tahoja ovat esimerkiksi hyvikset, YTHS, oppilaitospappi, JY:n häirintäyhdyshenkilöt, Kriisikeskus Mobilen puhelinpäivystys ja seksuaalisen häirinnän kohdalla Raiskauskriisikeskus Tukinaisen päivystyspuhelin.

3. Jos opiskelijan kokema epäasiallinen käytös opettajan tai muun henkilökuntaan kuuluvan taholta tulee henkilökunnan tietoon, henkilökunnan jäsen voi ottaa yhteyttä Jyväskylän yliopiston henkilöstöpalveluiden Vartu-yhteyshenkilöön.

5.3 Sovittelu

Jyväskylän yliopistossa sovelletaan opiskelijoita koskevien kiusaamis- ja häirintätapauksien ratkaisemiseksi restoratiivista sovittelua, joka tarjoaa vaihtoehtoisen tavan ratkaista opiskelijoiden keskinäisiä sekä henkilökunnan ja opiskelijoiden välisiä ristiriitoja. Sovittelu on selkeä toimintamalli, jonka avulla sovittelijoiksi koulutetut Jyväskylän yliopiston henkilökunnan ja Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan jäsenet auttavat osapuolia itse löytämään ratkaisun ristiriitaansa. Osapuolet saavat kertoa oman näkemyksensä tapahtuneesta, kuvata tuntemuksiaan ja pohtia eri ratkaisuvaihtoehtoja. Kaavaa noudattamalla sovittelija ja ristiriidan osapuolet etenevät lopulta sopimukseen, jonka toteutumista seurataan tai vaihtoehtoisesti muistioon, jos molempia osapuolia tyydyttävää sopimusta ei synny. Sovittelu ei ole kuitenkaan vaihtoehto kurinpitomenettelylle eikä ole mahdollinen, jos on epäily seksuaalisesta häirinnästä tai väkivallasta tai sillä uhkaamisella.

Jyväskylän yliopistossa opiskelijoiden kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy- ja puuttumismallin toiminnan organisoimisesta vastaa koulutuspalvelut ja siihen liittyvästä sovittelijoiden kouluttamisesta vastaa henkilöstöpalvelut.

Sovittelu koskee 1) opiskelijoiden keskinäisten ristiriitojen sovittelua ja 2) henkilöstön ja opiskelijoiden (opiskelija käyttäytyy epäasiallisesti), silloin kun ne liittyvät opintoihin tai niitä tukeviin palveluihin. Sovittelu ei ulotu opiskelijoiden vapaa-ajan piirissä oleviin ristiriitoihin. Sovitteluun osallistuvat 1) asianosaiset 2) sovittelijat 3) yliopiston ja/tai JY:n yhdyshenkilö 4) tarvittaessa opiskelijan/opiskelijoiden tukihenkilö(t). Sovittelun puheenjohtajana toimivat sovittelijat.

Sovittelu etenee seuraavalla tavalla:

- 1) Ennen sovittelua asianosaiset käyvät kahdenkeskisen keskustelun yliopiston kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyn ja puuttumisen yhdyshenkilön kanssa, jossa kartoitetaan tilanne. Käynnin tai käyntien sisältö on luottamuksellinen, eikä läpikäytyjä asioita käsitellä sovittelussa ilman asianosaisten suostumusta. Mikäli tilanne ei ratkea keskustelulla, kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen yhdyshenkilö voi suositella kiusaamisen osapuolille sovittelua. Sovittelu on vapaaehtoinen konfliktinhallintamenetelmä.
- 2) Aloitus: Kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyn ja puuttumisen yhdyshenkilö ottaa yhteyttä sovittelijoihin. Sovitteluprosessi käynnistetään, jos se koetaan aiheelliseksi ja osapuolet haluavat sitä. Osallistujat kartoitetaan, puolueeton sovittelijapari nimetään ja sovittelu käynnistetään.

- 3) Info: infotilaisuudessa sovittelijat esittelevät sovittelukäytännön taustoineen, sovittelijoiden avustavan roolin sekä sen, että osapuolten olisi itse pyrittävä löytämään ratkaisu ongelmaan.
- 4) Haastattelu: sovittelijat haastattelevat osapuolet näkemysten selvittämiseksi ja luottamuksen rakentamiseksi.
- 5) Sovittelu: sovittelutapaamisessa sovittelijat ohjaavat keskustelua puolueettomasti niin, että osapuolet löytäisivät ratkaisun tilanteeseen. Kuullaan osapuolten kokemukset ja etsitään yhteistä näkemystä tavoitteena sopiminen kirjallisesti tai sovittelijan laatima muistio.
- 6) Seuranta: Seuranta toteutetaan tarpeen mukaan ja sovittelu päätöksestä tai jatko-toimista sopiminen.

5.4 Sovittelusopimus

Sovittelussa tehdään kirjallinen sovittelusopimus (liite 2), jossa sovitaan mm. jatkosuunnitelmista sekä seurantapalaverista tilanteen uudelleen arvioimiseksi. Sopimuksen toteutumista arvioidaan seurantapalaverissa. Sopimuksen rikkomistapauksissa järjestetään erillinen keskustelutilaisuus, jossa arvioidaan mahdollisia seurauksia.

Mikäli sovittelu ei johda sovittelusopimukseen, siitä tehdään muistio (liite 3).

6 KIUSAAMISEN JA HÄIRINNÄN SEURAAMUKSET OPISKELIJALLE

Yliopistolain 45 §:n mukaan yliopisto voi käyttää seuraavia kurinpidollisia toimenpiteitä: poistaa opiskelijan opetustilanteesta, evätä oikeuden osallistua opetukseen kolmeksi päiväksi, antaa kirjallisen varoituksen tai erottaa opiskelijan määrääjäksi.

6.1 Opiskelutilanteesta poistaminen

Mikäli opiskelija joudutaan poistamaan opetuksesta kiusaamisen tai häirinnän vuoksi, otetaan asia mahdollisimman pian puheeksi opiskelijan kanssa. Asiasta tehdään ilmoitus kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy- ja puuttumisen yhdyshenkilölle, joka järjestää tarvittaessa asianosaisten kuulemisen ja ohjaa sovitteluun.

6.2 Opiskelusta pidättäminen

Yliopistolain 45 § mukaan opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai yliopistossa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

6.3 Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen

Opiskelijalle voidaan antaa kirjallinen varoitus, jos hän häiritsee opetusta, käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti, menettelee vilpillisesti tai muuten rikkoo yliopiston järjestystä, kieltäytyy huumausainetestistä tai on käyttänyt huumausaineita (yliopistolaki 45 §). Opiskelijalle annettavasta kirjallisesta varoituksesta päättää yliopiston rehtori. Jos opiskelijan teko on vakava tai epäasiallinen käytös jatkuu kirjallisen varoituksen jälkeen, opiskelija voidaan erottaa yliopistosta enintään vuodeksi. Päätöksen tekee yliopiston hallitus.

7 ARKALUONTEISEN TIEDON KÄSITTELY JA LUOTTAMUKSELLISUUS

Yliopiston työntekijöitä sitoo vaitiolovelvollisuus julkisuuslain mukaan salassa pidettävistä asioista. Henkilötietoja on käsiteltävä huolellisesti. Asiasta informoidaan vain niitä, joiden tehtäviin asian käsittely kuuluu tai joilta voi olla saatavissa selvitystä asiaan. Opiskelijoiden yksityisyyttä suojataan siten, että heidän henkilöllisyyttään ei paljasteta tarpeettomasti. Yhteydenottajalta voidaan edellyttää henkilöllisyytensä paljastamista asian käsittelyyn osallistuville. Myös muiden henkilöiden oikeusturvan takaamiseksi ja asian selvittämiseksi voidaan edellyttää, että epäasiallisesta käytöksestä ilmoittaneen henkilön henkilöllisyys paljastetaan ilmoituksessa mainitulle henkilölle. Jos yhteyttä ottanut opiskelija pyytää, ettei hänen henkilöllisyyttään paljasteta jollekin tietylle henkilölle, opiskelijaa informoidaan, mikäli asian selvittämisen edellytyksenä on opiskelijan henkilöllisyyden paljastaminen kyseiselle henkilölle. Anonyymeja yhteydenottoja ei välttämättä pystytä käsittelemään.

Kaikki opiskelijan kiusaamiseen ja häirintään liittyvät selvittelyt, keskustelut ja neuvottelut ovat luottamuksellisia, eikä niiden sisältöä saa luovuttaa sivullisille. Kiusaamisen tai häirinnän selvittäjä säilyttää asiaan liittyvän kirjeenvaihdon ja muun asiakirja-aineiston kunnes asia on selvittäjän näkemyksen mukaan selvitetty. Mikäli asian yhteydessä ei synny arkistoitavia asiakirjoja, selvittäjä säilyttää selvityksen valmistuttua siihen liittyviä tietoja siinä määrin kuin se hänen tehtäviensä hoidon ja asian mahdollisen jatkokäsittelyn kannalta on tarpeellista.

Terveystietojen hallinnalla on ammattinsa perusteella vaitiolovelvollisuus asiakkaidensa terveys- ja muista tiedoista. Yliopistolain 90 a §:ssä säädetään poikkeuksia salassapitosäännöksiin. Siinä tietojen antaminen rajoitetaan opiskelijan terveydentilaa ja toimintakykyä koskeviin ja tehtävien hoidon kannalta välttämättömiin tietoihin. Tietoja voidaan antaa seuraaville henkilöille ja niiden käyttötarkoitus määritellään seuraavasti:

1. yliopiston rehtorille ja yliopiston turvallisuudesta vastaavalle muulle henkilölle opiskelun turvallisuuden varmistamiseksi;
2. opinto-ohjauksesta vastaaville henkilölle muihin opintoihin ja tukipalveluihin ohjaamista varten;
3. opiskeluterveydenhuollosta vastaaville henkilöille opiskelijan terveyden ja turvallisuuden varmistamiseksi ja tarvittaviin tukitoimiin ohjaamista varten;
4. harjoittelusta vastaaville henkilöille opiskelijan sekä harjoittelupaikan henkilöstön ja asiakkaiden turvallisuuden varmistamiseksi; sekä
5. poliisille ja yliopiston edustajalle, joka on ensisijaisessa vastuussa turvallisuusuhan selvittämisestä, välittömän turvallisuusuhan arvioimiseksi tai mikäli opiskelijan todetaan terveydentilan arvioinnissa olevan vaaraksi muiden turvallisuudelle.

LÄHTEET

Giovazolias, T. & Malikiosi-Loizos, M. 2016. Bullying at Greek universities. An empirical study. Teoksessa H. Cowie, & C-A. Myers. (toim.) Bullying among university students. Cross-national perspectives. London: Routledge, 128–146.

Eettiset periaatteet 2012. Jyväskylän yliopisto. Haettu: https://www.jyu.fi/hallinto/strategia/periaatteet/eettiset_periaatteet

Häirintä ja epäasiallinen kohtelu. Varhaisen tuen toimintamalli (Vartu). Jyväskylän yliopisto. Haettu: https://www.jyu.fi/yliopistopalvelut/intra/henkilostolle/how-to/varhaisen_tuen_toimintamalli/#4-h-irint-ja

Kunttu, K, Pesonen, T & Saari, J. 2017. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus 2016. Julkaisija: Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö. Haettu: http://www.yths.fi/filebank/4155-terveystutkimus_KOTT_1016_yths_final_uusi_web.pdf

Kunttu, K & Pesonen, T. 2013. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus 2012. Julkaisija: Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö. Haettu: http://www.yths.fi/filebank/1864-KOTT_2012_verkkoon.pdf

Nollatoleranssi seksuaaliselle häirinnälle. Käytännön ohjeita työnantajille ja työntekijöille häirinnän torjumiseksi työpaikoilla. 2018. Fibs & Ekvalita. Haettu: http://www.fibsry.fi/images/FIBS_Ekvalita_Tietopaketti_2018v2_kopio.pdf

Pyykönen, M. 2017. Häirintä ja syrjintä työpaikalla – ennaltaehkäisy, tunnistaminen ja selvittäminen. Helsinki: Edita

Pörhölä, M. 2011. Kouluaikaisten kiusaamiskokemusten vaikutus nuorena aikuisiässä. Teoksessa K. Kunttu, A. Komulainen, K. Makkonen & P. Pynnönen (toim.) Opiskeluterveys. Helsinki: Duodecim, 46–48.

Pörhölä, M. 2016. Do the roles of bully and victim remain stable from school to university? Theoretical considerations. Teoksessa H. Cowie, & C-A. Myers. (toim.) Bullying among university students. Cross-national perspectives. London: Routledge, 50–62.

Saarinen, P. 2016. Korkeakoulukiusaamisen yhteys opiskelijan opiskelukykyyn ja opintomenestykseen. Humanistinen tiedekunta. Viestintätieteiden laitos. Pro gradu –tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä oppilaitoksissa. Haettu: <https://www.tasa-arvo.fi/hairinta-oppilaitoksissa>

Sinkkonen, H-M., Puhakka, H. & Meriläinen, M. 2014. Bullying at a university: students' experiences of bullying. Studies in Higher Education 39, 153–165.

Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014. Haettu: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>

Yliopistolaki 954/2011, yliopistoasetus 770/2009 ja henkilötietolaki 523/1999 ja niiden muutokset.

LIITTEET

Liite 1: OPETUSTILANTEESTA POISTAMINEN EPÄASIALLISTEN KÄYTÖKSEN TAKIA

Opiskelijan nimi	Henkilötunnus
Opintojakso/opetustilanne	
Kuvaus tilanteesta	
Opiskelijan oma näkemys tilanteesta:	
Jatkotoimenpiteet	

Päivämäärä ja paikka

Opettajan allekirjoitus, nimenselvennys ja yhteystiedot

Lomake toimitetaan yliopiston opiskelijoiden kiusaamisen ja häirinnän yhdyshenkilölle

Liite 2: SOVITTELUSOPIMUS

1. Sopijaosapuolet Nimi: _____ Nimi: _____
2. Muut läsnäolijat Nimi: _____ Nimi: _____ Nimi: _____ Nimi: _____
3. Sovittelun tausta
4. Sopimuksen sisältö Osapuolet ovat suostuneet ja osallistuvat vapaaehtoisesti sovitteluun. Osapuolet ymmärtävät sovittelun ja siinä tehtyjen ratkaisujen merkityksen.
5. Sopimuksen seuranta Ajankohta: Paikka:

6. Allekirjoitukset

Paikka ja aika:

Allekirjoitus ja nimenselvennys:

Allekirjoitus ja nimenselvennys:

Sovittelijan allekirjoitus ja nimenselvennys:

Päivämäärä ja paikka

Opettajan allekirjoitus, nimenselvennys ja yhteystiedot

Lomake toimitetaan yliopiston opiskelijoiden kiusaamisen ja häirinnän yhdyshenkilölle

Liite 3: SOVITTELUN MUISTIO

Muistio [pvmäärä]

Sovittelun paikka:

Läsnä: Henkilöiden nimet ja tarvittaessa tittelit

Aihe: Aiheen kuvaus

Tapahtuneen kuvaus kaikkien osapuolten näkökulmasta:

Kirjaa mahdollisimman tarkasti mitä tapahtunut, missä ja milloin.

Kirjaa ylös myös mahdolliset todistajat, todisteet, kirjalliset materiaalit yms.

Johtopäätös:

Kirjaa ylös, mitä osapuolet sopivat yhdessä jatkosta tilanteen korjaamiseksi. Kirjaa myös mikäli sopimukseen ei päästä.

Aikataulu:

Kirjaa ylös, millä aikataululla mahdolliset sovitut toimenpiteet tullaan toteuttamaan.

Seuranta:

Kirjaa ylös, millä tavalla mahdollisesti sovittujen toimenpiteiden toteutumista seurataan ja kuka on vastuussa seurannasta.

Kirjaa myös ylös henkilön kanssa sovittu yhteydenpitotapa siinä tilanteessa, jos ongelmat jatkuvat.

Kirjaa ylös, mihin osapuolia on kannustettu ottamaan yhteyttä, mikäli asia painaa mieltä (esim. YTHS, yliopiston ja JY:n häirintäyhdyshenkilöt, auttavat puhelinpalvelut yms.)